

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2024

Marking Scheme

Czech

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

Část 1

1. Vysvětlete vlastními slovy:

[5 bodů]

- a) „vůbec první“ – úplně první
- b) „prapředek“ – příslušník naší lidské společnosti v dávné minulosti
- c) „zkrocení ohně“ – získání kontroly nad ohněm; začátek využívání ohně k lidským potřebám, např. jako zdroj světla a tepla
- d) „setrvávat“ – zdržovat se, zůstat na určitém místě nebo v určitém stavu
- e) „prozaické vysvětlení“ – obyčejné, jednoduché, všední vysvětlení/podání informací; žádná záhada či něco velmi zajímavého

2. Vysvětlete na základě textu, jakou roli hraje Slunce při vytváření přílivu a odlivu. Slunce se z jedné třetiny podílí na intenzitě přílivu a odlivu. Intenzita se odvíjí od toho, v jaké poloze se Slunce nachází vůči Měsíci a Zemi. Pokud jsou všechna tři tělesa v jedné přímce (v jedné rovné linii), k čemuž dochází v měsíčních fázích úplňku a novu, působení těles se sčítá a přílivy a odlivy jsou největší. V takovém případě mluvíme o „skočném“ přílivu.

[5 bodů]

3. Na základě textu vysvětlete, proč se první kalendáře řídily podle Měsíce, a uveďte alespoň jeden důvod, proč byla pro naše předky znalost měsíčních fází důležitá. Měsíční fáze se dají dobře sledovat a jsou pravidelné. Za úplňku byla možnost provozovat různé noční aktivity, např. lov nebo cestování (přesuny z místa na místo). Na druhou stranu byl člověk více viditelný a ohrožený šelmami. Anticipovat tyto věci bylo důležité a pravidelnost měsíčních fází to umožňovala.

[5 bodů]

4. Na základě textu vysvětlete, jaký vliv má Měsíc na život zvířat a živočichů. Uveďte alespoň jeden specifický příklad. Během střídání přílivu a odlivu se v pobřežních oblastech vytváří zdroj obživy pro migrující ptactvo, v odhalovaných/zaplavovaných místech. Dalším jevem je to, že zvířata se za úplňku více pohybují (jako dříve i člověk) a to někdy končí dopravní nehodou, když vběhnou na silnici. Dále víme, že různé druhy mořských červů řídí podle fází Měsíce své rozmnožovací cykly – zřejmě hlavně na základě střídání dne a noci.

[5 bodů]

5. Vysvětlete na základě textu, co je to lunární cyklus a jak souvisí s náměsíčností. Lunární cyklus je jakýsi vnitřní biologický režim, který máme v genech zřejmě již od pradávna. Na jeho základě se náš mozek synchronizuje s činností Měsíce. Přední neurologové se domnívají, že na rozdíl od cirkadiánního cyklu, lunární cyklus není založen pouze na střídání dne a noci a na vlivu intenzity měsíčního světla. Jedná se zřejmě o jakési hlubší napojení na činnost Měsíce, které také v určitých chvílích způsobuje náměsíčnost, tedy spánkovou poruchu, kdy člověk během spánku vstane z postele a je aktivní, aniž by o tom věděl nebo si to potom pamatoval. Nikdo ale neví úplně přesně, jak to funguje.

[5 bodů]

6. Napište vlastní názor na to, v jakém smyslu nebo do jaké míry je pro nás nebezpečné, že na rozdíl od našich prapředků máme „rozhozené“ cirkadiánní rytmy. Cirkadiánní rytmy jsou jakési vnitřní biologické hodiny, které v sobě máme zakódované již od pradávna a které se řídí tím, zda je venku den či noc. Naši prapředci byly přirozeně napojeni na přírodu a na činnost Měsíce. V noci spali a ve dne bděli. V dnešní době se v důsledku vynálezu umělého světla tím, jak funguje příroda, již tolik neřídíme. Hluboko do noci si svítíme, díváme se na televizi atd. Zejména ve městech je také i v noci hluk. – Zde je možnost vyjádřit názor na toto zjištění. Na jednu stranu víme, že nedostatek klidu a pravidelného spánku způsobuje velké množství civilizačních chorob – což je signálem toho, že je něco v nepořádku; že jsme se odklonili od přirozeného způsobu života, a to je pro nás nezdravé a nebezpečné. Měli bychom se proto asi vrátit k tomu, jak žili naši předkové. Na druhou stranu je možno zaujmout postoj, že moderní vymoženosti jsou přirozenou součástí vývoje lidské společnosti, i evoluce, a že náš organismus se tomu postupně přizpůsobí. [5 bodů]

Část 2

[30 bodů]

Na základě textu napište komentář o 100-150 slovech na toto tvrzení: „Zažít v dnešní době – a obzvlášť ve městech – ticho a tmu je opravdový luxus.“

V odpovědi je možno zvážit například následující body:

- jak v dnešní době žijeme
- jak se náš životní styl a rytmus liší od života našich předků
- do jaké míry je dnes těžké najít klidné místo a proč
- zdroje hluku a světla a důvod pro jejich existenci
- do jaké míry jsou dnes klidná místa vyhledávaná
- hlukové a světelné znečištění
- rozdíl mezi městem a venkovem

Vyjádřit vlastní názor na uvedené tvrzení, vlastními slovy, pomocí argumentů z textu i vlastní zkušenosti.

Část 3

[40 bodů]

Napište esej (minimum 300 slov) na jedno z následujících témat:

1. Ztrácíme v našem digitalizovaném světě kontakt s přírodou?

nebo

2. „Na světě nejsou nejkrásnější věci, ale okamžiky.“ (Karel Čapek)

